

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.27>

Сергій РАДУЛ

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки,
Українська державна льотна академія
radul_sg@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0899-3719

Світлана ТИМЧЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної та авіаційної мовної підготовки,
Українська державна льотна академія
lana.t.2015@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8627-1220

ІНШОМОВНІ ГНУЧКІ НАВИЧКИ МАЙБУТНІХ НАУКОВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ В МІЖНАРОДНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. *Мета* статті полягає в обґрунтуванні актуальності опанування майбутніми науковцями авіаційної галузі іношомовними гнучкими навичками, які необхідні для міжнародної комунікації. **Методологія** дослідження ґрунтується на поєднанні філософського та конкретно-тематичного принципів із методами системності та науковості.

Наукова новизна полягає в тому, що, використовуючи метод аналізу наукової літератури та результати емпіричного дослідження, розглянуто визначення терміна «гнучкі навички» та інтерпретацію терміна «іношомовні гнучкі навички». В умовах глобалізації та інтеграції України до європейського освітнього простору володіння іношомовними гнучкими навичками стає обов'язковим складником конкурентоспроможності дослідника на світовій науковій арені. Адже саме знання мов дозволяє налагодити ефективну міжнародну комунікацію, обмін досвідом і кращими практиками. Визначено важливість іношомовних гнучких навичок для майбутніх науковців авіаційної галузі як важливого чинника їх майбутньої наукової успішності, а саме важливість гнучких навичок для міжнародної комунікації. Виокремлено комунікативні гнучкі навички, які включають ключові вміння, необхідні майбутнім науковцям для міжнародної комунікації.

Висновки. Іношомовні гнучкі вміння допомагають майбутнім науковцям авіаційної галузі досягти успіху в міжнародній комунікації та є запорукою успішної міжкультурної взаємодії та плідної співпраці в міжнародному контексті. Класифіковано найактуальніші види іношомовних гнучких навичок, необхідні майбутнім науковцям авіаційної галузі для міжнародної комунікації, а саме для співпраці в міжнародних наукових проєктах, публікацій наукових статей у міжнародних журналах, обміну науковими даними та участі в міжнародних конференціях та семінарах.

Ключові слова: міжнародна наукова комунікація, англійська мова, гнучкі навички, авіація.

Serhii RADUL

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Professional and Aviation Language Training,
Ukrainian State Flight Academy
radul_sg@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0899-3719*

Svitlana TYMCHENKO

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Professional and Aviation Language Training,
Ukrainian State Flight Academy
lana.t.2015@ukr.net
ORCID: 0000-0001-8627-1220*

**FOREIGN-LANGUAGE SOFT SKILLS OF FUTURE AVIATION SPHERE'S
RESEARCHERS IN INTERNATIONAL COMMUNICATION**

Abstract. *The article purpose is to substantiate the relevance of mastering foreign language flexible soft skills necessary for international communication by future scientists in the aviation industry. The research methodology is based on combination of philosophical and specific-thematic principles with systematic and scientific methods. The scientific novelty is expressed in the following. Using the method of analysis of scientific resources and the results of empirical research, the definition of the term "flexible soft skills" and the interpretation of the term "foreign language flexible soft skills" are considered. In the context of globalization and Ukraine's integration into the European educational space, mastery of flexible soft foreign language skills is becoming a mandatory component of researcher's competitiveness in the global scientific arena. After all, it is knowledge of languages that allows for effective international communication, exchange of experience and best practices. The importance of foreign language soft skills for future scientists in the aviation industry has been identified as an important factor in their future scientific success. This refers to the importance of soft skills for international communication. Communicative soft skills are distinguished. They include key skills needed by future scientists for international communication.*

Conclusions. *Foreign language flexible soft skills help future aviation scientists succeed in international communication and are the key to successful intercultural interaction and fruitful cooperation in a multinational context. The most relevant types of foreign language soft skills necessary for future aviation scientists for international communication are classified. These skills are necessary for cooperation in international scientific projects, publication of scientific articles in international journals, exchange of scientific data, and participation in international conferences and seminars.*

Key words: *international scientific communication, English, soft skills, aviation.*

Постановка проблеми. Проблема між-народної наукової комунікації для майбутніх науковців є надзвичайно актуальною, особливо для України. Серед основних завдань – оперативність розповсюдження та публікації результатів діяльності майбутніх учених, збільшення їх присутності у світовому академічному просторі через усунення бар'єрів, обмін думками, знаннями, досвідом та багато іншого, що сприяє розвитку сучасної науки. Наукова комунікація – основний механізм функціонування і розвитку науки, один із важливих механізмів її зв'язків із суспільством та міжнародною спільнотою, основу якої становить професійне спілкування її учасників, яке базується на іншомовних гнучких навичках. Варто зазначити, що гнучкі навички є невід'ємною частиною сучасного ринку праці, а їх розвиток є важливим кроком для досягнення успіху

в будь-якій сфері діяльності, у тому числі науковій діяльності майбутніх науковців авіаційної сфери. Сучасні дослідження в багатьох галузях підкреслювали ключову роль розвинених гнучких навичок для досягнення успіху, зокрема: критично мислити, вміння швидко адаптуватися до змін, проявляти креативність, ефективно спілкуватися, включаючи активне слухання та письмове спілкування, вміння спілкуватися англійською мовою та працювати в команді тощо. Проте цілеспрямоване формування гнучких навичок часто залишається поза фокусом традиційних освітніх програм і саме тому постає нагальна потреба у впровадженні інноваційних підходів до навчання задля формування іншомовних гнучких навичок майбутніх науковців авіаційної сфери.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Натепер питання формування гнучких нави-

чок є предметом наукових пошуків багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Питанням розвитку гнучких навичок як важливого складника конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій займаються Н. Длугунович, Л. Іванова, К. Коваль, Ц. Скаффіді, О. Глазунова, Т. Волошина, В. Корольчук розглядають гнучкі навички як один з елементів професійної компетентності сучасних фахівців. Запропонована ними структура «soft skills» ІТ-фахівців включає такі групи навичок: 1) навички комунікації; 2) навички особистої ефективності; 3) управлінські навички; 4) стратегічні навички; 5) навички ефективного управління інформацією [1]. Особливостям та чинникам розвитку гнучких навичок в умовах становлення інформаційного суспільства присвячені праці О. Кульбабської та О. Семеног [5]. Усе більше науковців, а саме: М. Армстронг, Л. Балабанова, А. Барон, М. Василькова, К. Вейнбергер, С. Вілсон, Ч. Вудраф, Б. Данилишин, Р. Джеймс, Г. Дугінець, Д. Ільницький, Ю. Кателі, М. Морозова, С. Шестакова зосереджують свою увагу на особливостях розвитку гнучких навичок майбутніх фахівців різних галузей.

Формуванню гнучких навичок у здобувачів вищої освіти під час використання платформ дистанційного навчання у викладанні іноземних мов присвячені наукові праці А. Щеглової, Ж. Діденко. Науковиця О. Осова зосередила увагу на гнучких навичках спілкування здобувачів вищої освіти в процесі навчання іноземної мови професійного спрямування, з'ясувавши, що основні труднощі в процесі формування гнучких навичок спілкування виникають під час засвоєння та використання термінологічної лексики, адаптації до професійних ситуацій, здійснення кроскультурної комунікації [4]. А. Житницька, О. Корнюш, І. Мірошник, І. Паславська присвятили свої праці формуванню гнучких навичок під час викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. Незважаючи на доробки окремих науковців у цій царині, аналізу іншомовних гнучких навичок майбутніх науковців авіаційної галузі, необхідних для міжнародної комунікації, не приділялась увага.

Мета статті – обґрунтувати актуальність опанування майбутніми науковцями авіаційної

галузі іншомовних гнучких навичок, необхідних для міжнародної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Натепер немає чіткого визначення терміна «гнучкі навички» у науковій літературі. Під гнучкими (м'якими) навичками (англ. «soft skills») розуміють комплекс надпрофесійних, неспеціалізованих навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, є наскрізними і не пов'язані з конкретною сферою [6]. Деякі науковці визначають гнучкі навички як комплекс взаємопов'язаних якостей особистості, що забезпечують ефективну міжособистісну взаємодію, командну роботу та досягнення професійних цілей завдяки критичному, креативному мисленню й емоційному інтелекту [6]. На думку дослідниці О. Делії, гнучкі навички – це соціальні навички особистості, які можна класифікувати на міжособистісні як взаємодію лідерських якостей, організаційні навички та вміння спілкування, до яких відносяться комунікативні та управлінські, а саме: здатність ведення дискусій, прийняття рішень, уміння встановити міжособистісні відносини і створити ефективні команди з урахуванням культурних відмінностей, можливість подолання конфліктних ситуацій, навички переконання, проведення переговорів, ораторське мистецтво та презентаційні навички [2].

Досить велика кількість моделей «гнучкі навички» є в зарубіжних публікаціях. Їх складниками, на думку американського експерта ринку праці Ю. Кателі, є професійне спілкування, робота в команді, навчання протягом життя, навички підприємництва, лідерство [8]. Дослідник А. Берглунд зауважує, що для отримання ефективних результатів діяльності потрібні такі гнучкі навички, як: здатність до критичної рефлексії прийнятих рішень; навички управління людськими ресурсами та самоорганізації; розуміння професійної та етичної відповідальності за прийняття рішень; здатність брати на себе лідерські позиції в міждисциплінарній та мультикультурній команді; володіння прийомами аргументації й професійної комунікації; вміння працювати в багатопрофільній команді розуміння важливості навчання протягом життя [7].

У розрізі нашого дослідження ми розглядаємо іншомовні гнучкі навички майбутніх

науковців авіаційної галузі як важливий чинник їх наукової успішності, а саме важливість гнучких навичок для міжнародної комунікації. Аналіз наукових публікацій [1; 3; 4 та ін.] дозволив класифікувати гнучкі навички за трьома групами: особистісні, професійні та комунікативні. Нас цікавлять саме комунікативні, адже вони включають ключові вміння, необхідні майбутнім науковцям авіаційної сфери для міжнародної комунікації. В умовах глобалізації та інтеграції України до європейського освітнього простору володіння іноземними мовами, зокрема англійською, стає обов'язковим складником конкурентоспроможності дослідника на світовій науковій арені, адже саме знання мов дозволяє налагодити ефективну міжнародну комунікацію, обмін досвідом і кращими практиками. Тож освітній компонент «Основи міжнародної наукової комунікації (англійською мовою)» має вагомий потенціал для формування гнучких, зокрема комунікативних, навичок майбутніх науковців авіаційної галузі. Іншомовні комунікативні навички є запорукою успішної міжкультурної взаємодії та плідної співпраці в міжнародному контексті. Разом із тим, з огляду на стрімкий технологічний розвиток і цифровізацію освіти, викладання предмету «Основи міжнародної наукової комунікації (англійською мовою)» передбачає широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, зосередимось на іншомовних гнучких навичках, які є необхідними для міжнародної комунікації майбутнім науковцям авіаційної галузі, а саме на навичках, які нині є актуальними.

Оскільки міжнародна наукова комунікація передбачає співпрацю в спільних наукових проєктах, де вчені з різних країн, об'єднуючи зусилля, розв'язують наукові проблеми та досягають значних результатів, то майбутнім науковцям авіаційної галузі необхідно володіти такими видами іншомовних гнучких навичок, як: здатність до іншомовного спілкування в науковій сфері та ситуаціях повсякденного спілкування; володіння технікою спілкування англійською мовою; можливість обговорювати теми в межах наукової сфери спілкування; здатність поважати мультикультурність; вміння досягати порозуміння з комунікантами; спроможність демонструвати

високий рівень мовних та мовленнєвих знань, умінь і навичок з англійської мови в дослідницькій діяльності (не нижче рівня B2 за шкалою CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти).

Один з основних способів обміну знаннями між науковцями різних країн – публікація наукових статей у міжнародних журналах. Тож для імплементації цього завдання молодим науковцям необхідно володіти певним спектром іншомовних гнучких умінь, а саме: здатність до пошуку, аналізу, оброблення та систематизації наукової інформації з різних англомовних джерел; спроможність генерувати нові ідеї та викладати їх англійською мовою, використовуючи навички академічного письма; вміння аналізувати, критично оцінювати, порівнювати наукові факти, явища та досвід дослідників різних країнах світу; здатність здійснювати аналіз, інтерпретацію та оформлення результатів наукового дослідження. Поряд із цим акцентуємо увагу на одному з таких видів умінь, як здатність проявляти гнучкість, а саме: здатність до навчання, оволодіння сучасними знаннями та відкритість новому. Мається на увазі обмін науковими даними, тією ж публікацією чи іншими ресурсами, що може включати доступ до баз даних, обладнання, необхідних для проведення міжнародних наукових досліджень. Наукометрія та бібліометрія, електронні ресурси в освітньому та науковому міжнародному просторі, авторське право, сучасні тенденції в русі за відкритий доступ – усі ці питання вимагають таких сформованих гнучких іншомовних умінь майбутніх науковців авіаційної галузі, як здатність до пошуку, аналізу, оброблення та систематизації наукової інформації з різних джерел, а саме: сучасних комп'ютерних засобів, хмарних технологій та баз даних.

Одним зі складників міжнародної наукової комунікації є участь у міжнародних конференціях та семінарах. Саме такі заходи дозволяють майбутнім науковцям особисто обговорювати результати своїх досліджень і встановлювати контакти з колегами з інших країн. Відповідно, для досягнення цієї мети необхідно володіти цілим спектром гнучких іншомовних умінь. До таких умінь ми відносимо здатність: здійснювати іншомовну вза-

ємодію з учасниками конференцій та семінарів; оволодівати іншомовними мовленнєвими вміннями, що забезпечують ефективний перебіг англомовного комунікативного процесу; висловлюватися, виступати з доповідями та повідомленнями; розуміти на слух англійську мову в монологічній та діалогічній формах відповідно до тематики конференцій та семінарів для активної участі в них; бути впливовим та переконливим під час дискусій і виступів; використовувати інформацію з різних англомовних джерел для подальшого використання на презентаціях, конференціях, дискусіях; аргументувати свою думку і визначати закономірності й тенденції розвитку науки в різних країнах світу; досягати порозуміння з комунікантами, використовуючи мовні та мовленнєві знання, уміння й навички з англійської мови.

Відомо, що міжнародна наукова комунікація передбачає популяризацію науки серед широкої громадськості. Залучення молодих фахівців до наукової діяльності сприяє підвищенню наукової грамотності та підтримці науки в суспільстві та в усьому світі. Своєю чергою майбутнім науковцям мають бути притаманні такі гнучкі іншомовні вміння, як здатність володіти певними нормами спілкування англійською мовою, стандартами та стереотипами мовленнєвої поведінки.

Межі нашого дослідження не дозволяють охопити весь спектр іншомовних гнучких умінь майбутніх науковців авіаційної галузі,

тож ми зосередили увагу на тих уміннях, які є найактуальнішими для міжнародної комунікації. З метою ефективного формування іншомовних гнучких умінь у процесі вивчення дисципліни «Основи міжнародної наукової комунікації (англійською мовою)» майбутнім ученим необхідно пропонувати спеціально розроблені комплекси комунікативно спрямованих вправ, які сприятимуть суттєвому підвищенню показників рівня сформованості гнучких умінь науковців.

Висновки. На сучасному етапі розвитку суспільства бракує молодих учених з добре розвинутими гнучкими навичками. Проведене нами дослідження дозволяє стверджувати, що іншомовні гнучкі вміння допомагають майбутнім науковцям авіаційної галузі досягти успіху в міжнародній комунікації. Доходимо висновку, що підготовка майбутніх науковців має здійснюватися з урахуванням відповідних іншомовних гнучких умінь, окреслених у нашому дослідженні, та має базуватися на спеціально розроблених комплексах завдань, які дозволять майбутнім науковцям авіаційної галузі якнайповніше розкрити іншомовні гнучкі навички, необхідні для міжнародної комунікації.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в комплексному розробленні завдань для формування іншомовних гнучких навичок у майбутніх учених з метою забезпечення їх подальшої успішної наукової діяльності, пов'язаної з міжнародною комунікацією.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глазунова О., Волошина Т., Корольчук В. Розвиток «Soft skills» у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету»*, 2019. С. 93–106. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/256/pdf> (дата звернення: 30.06.2025).
2. Делія О. Особистість керівника як чинник ефективного управління. *Економічний аналіз*, 2012. Т. 11(2). С. 187–189. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11\(2\)_38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11(2)_38) (дата звернення: 01.06.2025).
3. Мірошник І. Класифікація «Soft Skills» в іншомовній професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2023. Т. 177. № 21. С. 108–115. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/97/96> (дата звернення: 01.06.2025).
4. Осова О. Формування гнучких навичок спілкування здобувачів вищої освіти у процесі навчання іноземної мови професійного спрямування. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2024. С. 126–132. URL: <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2024-99-16> (дата звернення: 01.06.2025).
5. Семенов О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 4 (108). С. 231. URL: <https://www.repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/12012> (дата звернення: 01.06.2025).

6. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону* : збір. матер. конф. Житомир, 2017. С. 21. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/article/view/11104/10462> (дата звернення: 01.06.2025).

7. Berglund A., Heintz F. Integrating Soft Skills into Engineering Education for Increased Student Throughput and more Professional Engineers. *LTHs 8: Pedagogiska Inspirations konferens*, 17 December, Linköping University, Sweden, 2014. URL: https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/konferens2014/11_Berglund_Heintz.pdf (дата звернення: 01.06.2025).

8. Catelly Y. M. Raising Stakeholders' Awareness of the Need for Soft Skills in the Tertiary Engineering Education Curriculum. *Synergy*, 2010. № 6 (1). P. 41–56. URL: <http://synergy.ase.ro/issues/2010-vol6-no1/07-raising-stakeholdersawareness-ofthe-need-for-soft-skills-in-the-tertiary-engineering-education-curriculum.pdf> (дата звернення: 01.06.2025).

REFERENCES:

1. Glazunova, O., Voloshyna, T., & Korolchuk, V. (2019). Rozvytok "Soft skill" u maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii: metody, zasoby, indykatory otsiniuvannia [Development of "Soft skills" in future information technology specialists: methods and evaluation indicators]. *Elektronne naukove fakhove vydannia "Vidkryte osvittie E-seredovyshe suchasnoho universytetu"*, 93–106. Retrieved from: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/256/pdf> (application date: 30.06.2025). [in Ukrainian]

2. Delia, O. (2012). Osobystist kerivnyka yak chynnyk efektyvnoho upravlinnia [The leader personality as a factor in effective management]. *Ekonomichnyi analiz*, 11(2), 187–189. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11\(2\)_38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11(2)_38). (application date: 01.06.2025). [in Ukrainian]

3. Miroshnyk, I. (2023). Klasyfikatsiia "Soft Skills" v inshomovnii profesiinii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly [Classification of "Soft Skills" in Foreign Language Professional Training of Future Primary School Teachers]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T. H. Shevchenka, Serii: Pedahohichni nauky*, 177(21), 108–115. Retrieved from: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/97/96> (application date: 01.06.2025). [in Ukrainian]

4. Osova, O. (2024). Formuvannia hnuchkykh navychok spilkuvannia здобувачів вищої освіти u protsesi navchannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia [Formation of flexible communication skills of higher education students in the process of learning a professional foreign language]. *Visnyk KhNU imeni V.N. Karazina. Serii: Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov*, 126–132. <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2024-99-16> (application date: 01.06.2025). [in Ukrainian]

5. Semenoh, O., & Kulbabska, O. (2021). Formuvannia miakykh navychok studentiv-filolohiv u mizhrehionalnomu proiekti z infomediinoi hramotnosti [Formation of soft skills of philology students in an interregional project on infomedia literacy]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 4(108), 231. Retrieved from: www.repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/12012 (application date: 01.06.2025). [in Ukrainian]

6. Smahina, T.M. (2017). Zmishchennia aktsentiv z hard skills na soft skills v pidvyshchenni profesiinoi kompetentnosti pedahohiv u systemi pisladyplomnoi osvity [Shifting the emphasis from hard skills to soft skills in improving the professional competence of teachers in the postgraduate education system]. *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti pedahohiv u systemi pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity rehionu: zbir. mater. konf. Zhytomyr*, 21. Retrieved from: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/article/view/11104/10462> (application date: 01.06.2025). [in Ukrainian]

7. Berglund, A., & Heintz, F. (2014). Integrating Soft Skills into Engineering Education for Increased Student Throughput and more Professional Engineers / LTHs 8: Pedagogiska Inspirations konferens, 17 December, Linköping University, Sweden. Retrieved from: https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/konferens2014/11_Berglund_Heintz.pdf (application date: 01.06.2025). [in English]

8. Catelly, Y. M. (2010). Raising Stakeholders' Awareness of the Need for Soft Skills in the Tertiary Engineering Education Curriculum. *Synergy*, 6(1), 41–56. Retrieved from: <http://synergy.ase.ro/issues/2010-vol6-no1/07-raising-stakeholdersawareness-ofthe-need-for-soft-skills-in-the-tertiary-engineering-education-curriculum.pdf> (application date: 01.06.2025). [in English]

Дата надходження статті: 10.07.2025

Дата прийняття статті: 06.08.2025

Опубліковано: 27.10.2025